פועלי כל הארצות התאחדו!

זו הדרך

ZO HADEREKH زوهديرخ

גליון 38, 23 בספטמבר 2009

לחיים בכבוד ולשוויון זכויות

1 באוקטובר – שביתה כללית של האוכלוסייה הערבית נגד גזענות והסתה.

ועדת המעקב העליונה של האוכלוסייה הערבית החליטה, בישיבתה ב-2 בספטמבר, לקיים שביתה כללית נגד הגזענות וההסתה כלפי האזרחים הערבים ולמען חיים בכבוד וזכויות מלאות של האוכלוסייה הערבית.

השביתה הכללית נקבעה ליום ה׳, 1 באוקטובר, במלאות 9 שנים לאירועי אוקטובר 2000, במהלכם נורו למוות 13 צעירים ערבים. כזכור, למרות המלצותיה של ועדת השופט אור, שבדקה את האירועים ואת פעולות המשטרה במהלכם, שום שוטר לא הועמד לדין ולא נשא באחריות לגרימת מוות בירי במפגינים. ברם, המחאה נוגעת גם להצעות החוק הגזעניות הרבות שאושרו, או הנמצאות בהליכי חקיקה בכנסת; להריסות הבתים ביישובים ערביים; לערעור על עצם אזרחותם של האזרחים הערבים; לשיעור הגבוה של אבטלה ועוני בקרבם, ועוד.

במהלך יום השביתה הכללית, תושבת הפעילות ביישובים הערביים וייערכו הפגנות. עצרת מחאה מרכזית תיערך ב-1.10 ביישוב עראבה בשעה 14.00. שוחרי דמוקרטיה ושוויון, ערבים ויהודים, נקראים להשתתף בעצרת בעראבה.

היוזמה לשביתה הכללית ב-1 באוקטובר, שהגיעה מחד״ש, נתמכת בידי כל הגורמים השותפים לוועדת המעקב העליונה. גורמים ציבוריים, וביניהם תנועת נשים דמוקרטיות בישראל, קוראים לפעול להצלחת השביתה הכללית ופעולות המחאה.

בישיבת מזכירי המחוזות של המפלגה הקומוניסטית הישראלית, שנערכה ב-18.9, ציין **מאג׳ד אבו יונס**, מרכז המזכירות, שמטרת השביתה היא - הפסקת ההסתה, ההדרה והדה-לגיטימציה של האזרחים הערבים בישראל. האזרחים הערבים, שהם מיעוט לאומי בישראל, זכאים למלוא זכויותיהם הלאומיות והאזרחיות. אבו-יונס הדגיש את חשיבות התמיכה בדרישה להקים ועדת חקירה ניטראלית, שתחקור לעומק את רצח 13 הצעירים הערבים באירועי אוקטובר 2000.

סניפי מק״י נקראים להצטרף לפעולות המחאה ולהניף בהן דגלים האדומים ואת סיסמאות מק״י וחד״ש בערבית ובעברית.

האמנם "תשתית" למשא-ומתן?

הלחץ של הנשיא אובאמה לקיום פגישת פסגה בניו-יורק הניב ביום ב׳ השבוע פגישה בינו לבין ראש הממשלה נתניהו והנשיא הפלסטיני מחמוד עבאס (אבו-מאזן). ומה הלאה?

מבחינת הנשיא אובאמה, הפגישה נועדה להתניע מחדש את המשא-ומתן הישראלי-פלסטיני בתיווך אמריקאי. לכאורה, אובאמה כבר הגדיר את הפתרון, שאליו אמור להוביל המו״מ — שתי מדינות, ישראל ופלסטין. אך בפועל, אובאמה לא אמר דבר לגבי המהות, לגבי המרכיבים: האם יהפכו קווי ה-4 ביוני 1967 לגבולות שלום? האם יתקיימו בירושלים שתי בירות, ישראלית ופלסטינית? האם יפונו כל ההתנחלויות? כיצד תיפתר שאלת הפליטים? האם תהיה המדינה הפלסטינית ריבונית ועצמאית?

לנתניהו יש תשובות ברורות לשאלות אלה. הוא אמנם הוציא מפיו את צמד המילים ׳שתי מדינות׳, אך שב ואישר בנייה בהתנחלויות (למרות התחייבות מעורפלת להקפיא את הבנייה); הוא שב והדגיש שירושלים היא מחוץ למו״מ; הוא מתנגד למדינה פלסטינית ריבונית; והוא בכלל לא מוכן לעסוק בפתרון בעיית הפליטים.

מחמוד עבאס (אבו מאזן), שהתנה את קיום הפסגה בהקפאה של הבנייה גם במזרח-ירושלים, קיבל את הדין ומגיע לפגישה עם אובאמה. אך בהופעותיו האחרונות ביטא אבו-מאזן אי-אמון בכוונותיו של נתניהו.

הכדור חוזר, לכן, למגרשו של אובאמה. לאחרונה נקט אובאמה יוזמות מנוגדות באופיין. מצד אחד, הוא הודיע על פתיחת שיחות עם אירן ועל ביטול התוכנית להצבת מערכות נגד טילים בצ׳כיה ובפולין. מצד שני, הוא הודיע על הארכת המצור והחרם על קובה, למרות קיום שיחות בין ארה״ב וקובה בנושאים קונקרטיים, כמו שירותי דואר. השאלה היא, לכן, האם בכוונת אובאמה לחולל שינוי במסלול המעייף של מפגשים, כינוסי פסגה ומו״מ עקר, שאפיין את 16 השנים שחלפו מאז חתימת הסכמי אוסלו. הסכנה היא, כי שמשיקולים פנים-אמריקאיים ושל פוליטיקה מזרח-תיכונית, אובאמה ישחק לידי פוליטיקת הימין הישראלי.

המשימה: לחזק את השתתפות התושבים בפעילות "עיר לכולנו"

חברי "עיר לכולנו" הרימו כוסית לכבוד השנה החדשה במהלך האסיפה הכללית, שהתקיימה ב-16.9 בגינת לוינסקי בדרום תל-אביב.

"שנה טובה לכולנו, שנת שלום ושקט, צדק סביבתי ושוויון חברתי, ושנדע לעשות עיר לכולנו" - איחל יו"ר הסיעה המורחבת של התנועה, ח"כ **דב חנין** (חד"ש). חנין הוסיף, כי במהלך החודשים שעברו מאז הבחירות בנובמבר 2008, השלימה עיר לכולנו בהצלחה את שלב הלימוד וההשתלבות במועצת העירייה. השלב הבא, אמר חנין, הוא חזרה לפעילות שטח, כדי להגדיל את נוכחות עיר לכולנו ברחובות העיר ולחזק את השתתפות התושבים בעבודת התנועה.

במהלך האסיפה, הנערכת אחת לארבעה חודשים, עדכנו חברי התנועה מהנעשה במאבקים השונים בעיר.

אהרון מדואל, יו"ר ועד כפר שלם, הציג את מאבק תושבי כפר שלם, וכמו כן את ההצלחות של עיר לכולנו בוועדת המשנה לתכנון ובניה של העירייה. **שולה קשת**, מנכ"לית תנועת "אחותי", דיברה על המאבק למען שכונה שפויה בנווה שאנן, הסובלת מזיהום אוויר ורעש ברמות יוצאות דופן, בגלל נוכחות התחנה המרכזית במקום. **ששי בן מנחם**, מוועד שכונת שפירא, דיבר על הנעשה בשכונתו. **להב זוהר** עדכן לגבי המאבק למען פארק על כל השטח בקריית ספר. **אלעד שאול זמיר** הציג את המאבק נגד גירוש הפליטים ומהגרי העבודה מהעיר. **אסתר עילם** סיפרה על הנעשה בשכונת רמת אביב, בה מתארגנים התושבים הוותיקים במחאה על פעילות חב"ד בשכונתם.

זינוק של 37% במספר מקבלי דמי האבטלה

לפי נתוני הביטוח הלאומי, 80 אלף איש קיבלו השנה (תשס"ט) דמי אבטלה, לעומת 60 אלף איש, שקיבלו דמי אבטלה בשנה שעברה (תשס"ח) - גידול של 37%. לדברי מנכ"לית הביטוח הלאומי, **אסתר דומיניסיני**, העלייה החדה במספר מקבלי דמי אבטלה בישראל נובעת מגלי הפיטורים מאז פרוץ המשבר הקפיטליסטי. הפיטורים הקיפו את כל ענפי המשק, מחברות ההיי-טק והפיננסים ועד למפעלים בתעשייה המסורתית. לדבריה, התשלומים ששילם המוסד למקבלי דמי אבטלה בשנת תשס"ט הסתכמו ב-2.3 מיליארד שקל, לעומת 1.87 מיליארד שקל בשנת תשס"ח - עלייה של 22.5%.

בהקשר של דמי האבטלה חשוב להזכיר, כי בשנים האחרונות קוצצה כמה פעמים הזכות לקבלת דמי אבטלה, הן מבחינת התנאים המוקדמים לקבלתה, והן מבחינת משך קבלת דמי האבטלה.

מהנתונים מתברר שחלה עלייה גם במספר מקבלי הבטחת הכנסה - אלה שמיצו את תקופת הזכאות לדמי אבטלה, לא מצאו עבודה ומצבם הכלכלי קשה לפי קריטריונים שנקבעו. בסוף תשס"ח, היה מספר מקבלי הבטחת הכנסה 109 אלף, ואילו היום מגיע מספרם ל-113,600 איש, עלייה של 4%. אך למרות הגידול במספר הזכאים, בשנת תשס"ט שילם המוסד 2.41 מיליארד שקל למקבלי הבטחת הכנסה, לעומת 2.45 מיליארד שקל אשתקד.

סיכויים להתחזקות מפלגת השמאל בבחירות הכלליות בגרמניה

ב-27 בספטמבר יתקיימו בגרמניה בחירות כלליות, המהוות מבחן אישי לקנצלרית (מאז 2005) אנגלה מרקל מהמפלגה השמרנית, וכן למפלגות הפוליטיות.

מפלגת השמאל (דה לינקה), המאחדת קומוניסטים, סוציאליסטים, ירוקים ואחרים, צפויה לחזק את כוחה בבונדסטאג (הפרלמנט). לפי הסקרים, עשויה דה לינקה להגדיל את כוחה מ-8.7% מהקולות, שקיבלה ב-2005, ל-10 אחוזים ואפילו ל-14% מהקולות.

דה לינקה, שבראשה עומד לותאר ביסקי (Lothar Bisky), זכתה לאחרונה בהצלחות מרשימות בבחירות לפרלמנטים של מדינות מחוז בגרמניה. בבחירות במדינת המחוז סארלאנד (חבל הסאר), השיגה מפלגה השמאל 21% מהקולות.

במערכת הבחירות מדגישה דה לינקה את התנגדותה למלחמה באפגניסטן ואת דרישתה להחזיר הביתה את החיילים הגרמניים, הלוחמים לצד ארה"ב. דה לינקה תובעת להגן על מדינת הרווחה ולהרחיבה; לפעול נגד אי-השוויון הגדל ונגד המשך הקיפוח של החלק המזרחי של גרמניה. אחת ההצעות של המפלגה היא – להקים קרן פיתוח ויצירת מקומות עבודה בסכום של 200 מיליארד אירו.

ארה"ב: כל 12 דקות מת אזרח חסר ביטוח בריאות

כ-45 אלף אמריקנים מתים מדי שנה כתוצאה מטיפול רפואי לקוי, הנגרם, בין היתר, בשל העדר ביטוח בריאות - כך עולה ממחקר חדש, שפרסם בית הספר לרפואה באוניברסיטת הרווארד. מדובר במקרה מוות כל 12 דקות.

מהמחקר עולה עוד, כי הסיכוי של חסרי הביטוח למות גדול ב-40% מהסיכוי של המבוטחים. זאת, לעומת פער של 25%, שנמצא במחקר דומה שנערך ב-1992. נכון ל-2008, ל-46.3 מיליון אמריקנים אין ביטוח בריאות. נוסף לכך, בתי החולים הציבוריים והמרפאות נסגרו, הופרטו, או שינו את צורת פעילותם.

קונצרט ענק בהוואנה נגד המצור

קונצרט ענק נגד המצור הממושך של ארה"ב, התקיים בכיכר המהפכה בהוואנה, בירת קובה, ביום א' השבוע. בקונצרט השתתפו התזמורת הפילהרמונית של ניו יורק, הטנור פלסידו דומינגו, הזמר הקובני סילביו רודריגז, והזמרים הלטינו-אמריקאים הנודעים חואנס, בוסה, ויקטור מנואל והלהקה "ואן-ואן".

הקונצרט היה אקטואלי מתמיד, שכן בשבוע שעבר החליט הנשיא ברק אובאמה להאריך בשנה נוספת את החרם בן ה-47 השנים, שמקיימת ארצות הברית לגבי קובה.

ונצואלה חתמה על עסקת נפט גדולה עם סין עממית

נשיא ונצואלה, **הוגו צ'אבס**, הודיע בשבוע שעבר, על חתימתו של הסכם מכירת נפט בין מדינתו לסין. ההסכם, בהיקף של 16 מיליארד דולר, מבוסס על שיתוף פעולה של חברות הנפט הממלכתיות הגדולות של סין עם חברת הנפט הלאומית של ונצואלה.

דו"ח גולדסטון: בוצעו פשעי מלחמה

מק"י וחד"ש: להעמיד לדין את האחראים - אולמרט, ברק ואשכנזי.

מאת **תלמה דקל**

הוועדה המיוחדת של האו״ם לבדיקת אירועי מלחמת עזה (דצמבר 2008 – ינואר 2009), בראשות השופט ריצ׳רד גולדסטון, פרסמה בשבוע שעבר דו״ח בן 575 עמודים, המאשים את ישראל בביצוע פשעי מלחמה במהלך תקופת המלחמה. הוועדה קובעת, כי גם הירי מרצועת עזה לעבר ישובים ישראליים היה פשע מלחמה.

עוד בטרם נסקור את המסקנות של הדו״ח חשוב לציין, כי הוא עולה בקנה אחד עם דוחות אחרים, שפרסמו ארגונים לזכויות אדם לגבי פעולות הצבא הישראלי במהלך מלחמת עזה, ועם עדויות של חיילים ישראלים.

ההמלצות לגבי ישראל

בדוח הוועדה בראשות גולדסטון נכתב, בין היתר, כי "המבצע הצבאי בעזה כוון נגד אזרחי עזה כמכלול, כדי לקדם מדיניות כוללת, שמטרתה להעניש את אוכלוסיית עזה וליישם מדיניות מכוונת של הפעלת כוח נעדר פרופורציה נגד האוכלוסייה האזרחית". ובהמשך: "ישראל ביצעה פעולות המשתוות לפשעי מלחמה, ייתכן פשעים נגד האנושות".

ועדת גולדסטון קובעת, כי ״ישראל כשלה בנקיטת אמצעי בטיחות, הנדרשים על פי החוק הבינלאומי, כדי להימנע או לצמצם למינימום את הפגיעה באזרחים ואת ההרס של מבנים ורכוש״. בהקשר זה מתייחס הדו״ח גם לירי פגזי זרחן לבן, שביצע צה״ל לעבר מתקנים של אונר״א, וכן לפגיעה בבתי חולים. פעולות כאלה מהוות ״הפרה של החוק הבינלאומי״, נכתב בדו״ח.

אשמה חמורה אחרת מתייחסת למניעת פעולתם של כוחות הצלה: במספר מקרים, נאמר בדו״ח, צה״ל לא התיר לכוחות הצלה ולארגונים הומניטריים להיכנס לאזורים, בהם שהו נפגעים פלסטינים. הדו״ח מוסיף ומציין, כי ״ישנן עדויות ברורות, לפיהן הכוחות הישראליים הפרו בגסות את אמנת ז׳נבה, לרבות: הרג מכוון, עינויים או מתן יחס לא אנושי, גרימת פציעות קשות והרס כבד של רכוש״.

ועדת גולדסטון ממליצה למועצת הביטחון של האו״ם, לקרוא לממשלת ישראל לפתוח תוך שלושה חודשים ב״חקירות מתאימות, שיהיו עצמאיות ובהתאם לתקנים הבינלאומיים, לבדיקת ההפרות הרציניות של החוק הבינלאומי בדבר זכויות אדם, כפי שדווחו בידי הוועדה״. אחרי שלושה חודשים, מציין הדו״ח, תצטרך ישראל לעדכן את מועצת הביטחון על הצעדים שננקטו. אם תוך חצי שנה יתברר, כי ישראל לא הקימה ועדת חקירה כזאת, ממליצה הוועדה להעביר את הממצאים שלה לגבי מלחמת עזה לתובע בבית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג.

ועדת גולדסטון קוראת לישראל להפסיק מיד את סגירת מעברי הגבול ולאפשר העברת מזון וציוד הנדרש לשיקום המבנים ההרוסים. בנוסף, נקראות הרשויות בישראל להסיר את המגבלות על הדיג במימי הרצועה.

ההמלצות לגבי השלטון בעזה

ועדת גולדסטון מייחסת מקום בדו״ח גם לביקורת על הפעולות של שלטון החמאס בעזה. הוועדה קוראת להתייחס לגלעד שליט כאל שבוי מלחמה ולאפשר לו קשר עם העולם החיצון, לרבות ביקורים של הצלב האדום.

דו״ח הוועדה מותח ביקורת חריפה על ירי רקטות בידי פלסטינים, שכוון למטרות אזרחיות ולא צבאיות: ״הם ביצעו מתקפות מכוונות נגד אוכלוסיה אזרחית, אשר מהוות פשעי מלחמה ואף פשעים נגד האנושות״.

הוועדה קוראת לארגונים הפלסטיניים החמושים לכבד את החוק ההומניטרי הבינלאומי, לגנות את ההתקפות נגד אזרחים ישראלים ולהימנע מפגיעה באזרחים פלסטינים.

התגובות בישראל

כפי שהיה ברור מרגע מינויה של הוועדה, ממשלת נתניהו-ברק-ליברמן התייחסה אליה בעוינות מופגנת וסירבה לשתף עמה פעולה ולאפשר לה לבקר בישראל.

עם פרסום דו״ח הוועדה, הזדרזו הדוברים הרשמיים להאשים את הוועדה בדעה קדומה ביחס לישראל ולצבא הישראלי ובקבלת תכתיבים מהחמאס. במקום להתייחס לעובדות, שמפרט הדו״ח, בחרו נתניהו ואנשיו לשוב ולטעון את הטענה בדבר היות צה״ל ״הצבא המוסרי ביותר בעולם״, וזאת אחרי 42 שנות כיבוש ואין ספור מלחמות ופעילות צבאיות יזומות אחרות, שגרמו לרבבות הרוגים ופצועים.

ארגוני זכויות האדם בישראל הגיבו לדו״ח גולדסטון בקריאה לממשלת ישראל להתייחס לדו״ח באופן ענייני ולקיים חקירה עצמאית ובלתי תלויה לבירור החשדות בפשעי מלחמה. בשעתו, דחה היועץ המשפטי לממשלה את דרישתם של ארגונים אלה להקים גוף עצמאי, שיחקור את פעולות הצבא במהלך מלחמת עזה.

בתגובה לדו״ח גולדסטון קרא ח״כ **מוחמד ברכה**, יו״ר חד״ש, להעמיד לדין את ראש הממשלה לשעבר אהוד אולמרט, את שר הביטחון בימי המלחמה אהוד ברק ואת הרמטכ״ל גבי אשכנזי. ברכה ציין, כי מסקנות ועדת גולדסטון מוכיחות שוב, כי ישראל ביצעה פשעי מלחמה בעזה, והן מצטרפות לעדויות רבות, כולל של חיילי צה״ל, אודות פשעים שביצע הצבא הישראלי בעזה.

משמעות הדו"ח

ועדת גולדסטון קיבלה מהמועצה לזכויות האדם של האו״ם, שמינתה אותה, מנדט לחקור את התנהגות הצבא הישראלי בזמן המלחמה בעזה. הוועדה לא קיבלה מנדט לחקור את ההחלטה הפוליטית בדבר היציאה למלחמה, את המשמעות של 42 שנות כיבוש ישראלי ואת רמיסת הזכויות הלאומיות של העם הפלסטיני, ולכן גם לא עסקה בנושאים המהותיים האלה.

אך למרות חולשה בסיסית זו, דו״ח רשמי זה של ועדת חקירה מטעם האו״ם הוא מהלומה פוליטית חסרת תקדים על המדיניות הרשמית של ישראל. לראשונה קובע דו״ח של האו״ם, כי הפעילות, שממשלת ישראל וצה״ל מגדירים כפעילות נגד טרור, היא בגדר פשעי מלחמה נגד אזרחים.

התועלת המוגבלת בביקורת ללא חלופה

על ספרו של פרופ' אריאל רובינשטיין - "אגדות הכלכלה".*

מאת **תמר גוז'נסקי**

מה יש לכלכלה הבורגנית לומר נוכח המשבר הכלכלי? מה יש לה לומר בכלל על המשטר הקפיטליסטי, שאותו היא מתיימרת לחקור, לנתח ולהסביר? ומהי ההכשרה שמקבלים סטודנטים לכלכלה הלומדים את מדע הכלכלה הבורגני?

אריאל רובינשטיין, פרופסור לכלכלה וחתן פרס ישראל בתחום זה, פרסם לאחרונה ספר, ובו הוא מציג עמדה נחרצת, המבוססת על יידע אישי של מחקר והוראה: ראשית, כלכלה אינה מדע; שנית, המודלים המתמטיים-כלכליים, שבהם מתהדרים בלימודי הכלכלה הבורגנית, אינם אלא אגדות; ושלישית, לכל אגדה כלכלית קובעים הכלכלנים מערך כללים, שלפיו האגדה **רשאית** להתפתח ולהגיע לסוף, המכונה פתרון; רביעית, השפה הפורמלית של הנחות ומסקנות מוצגת כ"אמת מוחלטת", אך בפועל היא יוצרת אשליה של מדעיות.

ומה קורה כאשר מציעים את המודלים, שאינם אלא אגדות ואשליות של מדע?

רובינשטיין: "כאשר הדברים מגיעים לשאלות של מדיניות כלכלית, הכסות הפורמלית של המודל מאפשרת לכלכלנים להציג **מצג שווא** מדעי וסמכותי ולהסתיר מההדיוט את ההנחות, שהמודל השתמש בהן. החיץ שבין שפת הסתרים הפורמלית לשפת בני האדם מונע כמעט לחלוטין ממי שאינו חבר במסדר הכלכלי לבקר את הטיעונים הכלכליים" (ע' 24, ההדגשות אינן במקור).

רובינשטיין עצמו מקדיש מקום נרחב בספרו לתיאור ולניתוח של מודלים כלכליים, שבהם מככבים שני רוכלים המתחרים על מכירת עיתונים באותו רחוב; או שלושה חייטים, המעוניינים להגדיל את חוג לקוחותיהם. הוא מסביר מהו "האדם הרציונלי", המככב במודלים הכלכליים, שעיקרם – קבלת החלטות אישיות בשוק חופשי, אבל חופשי ממש. הוא מתאר "ניסויים", המראים, שבעצם האנשים אינם רציונליים בהחלטותיהם. רובינשטיין גם מסביר ומדגים היבטים אחדים של תורת המשחקים, תוך שהוא מזהיר, שאין שום קשר בין התוצאה המוצגת במסגרת משחק זה או אחר לבין התנהגות של בני אדם במציאות.

אך רובינשטיין, עם כל ביקורתו על מצג השווא של הכלכלה הבורגנית, מקבל כאקסיומה את הנחותיה העקרוניות. כך, למשל, בפרק 3, שכותרתו " אגדת הג'ונגל ואגדת השוק", הוא כותב: "כלכלתנו מקדשת את מושג הבעלות" (ע' 133). מה זו "כלכלתנו" – כלכלה שלנו? ומדוע היא מקדשת את הבעלות? – לכך רובינשטיין אינו מתייחס. במקום זאת, הוא כותב בהמשך הפרק: "אנו מאמינים במושג פתרון הקרוי שיווי משקל תחרותי". ההיגיון אומר ש"אנו" כולל גם את המחבר, את רובינשטיין, ולכן אפשר לקרוא את המשפט גם כך: "אני מאמין במושג פתרון הקרוי שיווי משקל תחרותי". אך אם כלכלה, אפילו לפי רובינשטיין, מבוססת על אמונה בפתרון, שבו כל אחד יכול, בעזרת השוק, להשפיע על רמת המחירים של מוצר מסוים – הרי שגם רובינשטיין, המזהיר אותנו מפני אגדות, משתמש בפועל בכלים אלה עצמם של אמונות והנחות פורמליות, לרבות האמונה בפועלה של "היד הנעלמה", המביאה לשווי משקל תחרותי (ע' 145).

היכן, אפוא, מצויה ביקורתו של רובינשטיין על לימודי הכלכלה הבורגנית? הוא אינו פוסל או שולל את מודל השוק, אלא מזהיר מחוסר הביקורתיות בהוראה שלו:

"לימודי הכלכלה המקובלים מתרכזים במודל השוק וכובשים בסערה את לבות הסטודנטים, לא בזכות אישוש אמפירי ולא בעקבות דיון נורמטיבי, שהרי אלה בדרך כלל אינם מתקיימים" (ע' 150).

הוא אינו פוסל או שולל את המשטר הכלכלי, שבו קיים תהליך ברור של ריכוז עושר רב בידי מעטים, אלא מסתייג מהתוצאה מתוך שיקולים מוסריים, וקובע: "ריכוז העושר הוא אנטי-דמוקרטי, שהרי הרעיון הדמוקרטי אינו מתמצה בקיום בחירות אחת לארבע שנים, אלא בשאיפה לפיזורו של הכוח הפוליטי באופן שוויוני בין כל האזרחים" (ע' 188).

רובינשטיין אינו נגד בעלות פרטית על אמצעיי ייצור כמו קרקע, אוצרות טבע, מפעלים וחברות, אלא מסתייג מקצב ההפרטה ומהיקפה, ומתריע, כי הגזמה בהפרטה תוביל לשבירת כלים ולהלאמה. על רקע המשבר הכלכלי העולמי וצעדי ההלאמה שכבר ננקטים במדינות קפיטליסטיות, נשמעת נכוחה המלצתו לכלכלנים:

"לאלה מהם הרוצים להקדים את זמנם, הייתי מייעץ לנעול את תוכניות המחקר העוסקות בהפרטה ולהתחיל לדון בשאלה העתידה להיות יותר רלוונטית – מה מלאימים וכיצד" (ע' 197).

ככל הנראה, נתניהו ונושא כליו, שטייניץ, כמו גם פקידי האוצר, לא אימצו את המלצתו של רובינשטיין, ובחוק ההסדרים שגיבשו, הם כוללים דווקא שורה של הפרטות נוספות, ובכלל זאת של הנמלים, חברת החשמל, בתי הספר היסודיים ומינהל מקרקעי ישראל.

ניתן, אפוא, לסכם, שפרופ' רובינשטיין הוא בעד השוק החופשי ובעד הכלכלה הבורגנית, ובלבד, שהמנהיגים יזכרו שישנם "כשלי שוק", ולכן "כל מי שרוצה במדינה יהודית בארץ ישראל צריך לקבל את הכורח שבהטלת מגבלות על הכלכלה החופשית" (ע' 198).

וכך יוצא, שרובינשטיין, עם כל ביקורתו, אינו עושה את הצעד האינטלקטואלי המתבקש של הצגת חלופות מהותיות לתפיסות הכלכליות, שעל מגבלותיהן ("אגדות") הוא כותב בפירוט. בספרו הכתוב בצורה מעניינת, ושוזר בהרצאותיו גם סיפורים אישיים, אין מרקס, אין כלכלה מדינית מעמדית, ובכלל אין מעמדות ומאבק מעמדי, ולכן אין הסבר של מהות המשטר הקפיטליסטי ושל סתירותיו ומשבריו. עם כל ביקורתו על צרות האופק של הכלכלנים, גם רובינשטיין נותר עם הרוכל, החייט, הנוסע, הסוחר, ובקיצור – השחקנים באגדות, במצגי השווא של הכלכלנים הבורגניים.

- אריאל רובינשטיין, **אגדות הכלכלה,** כנרת, זמורה-ביתן, 2009.

הפוליטיקה של הטכנולוגיה והחגים

מי שמדבר כגזען ומריץ סרטונים גזעניים, הוא פשוט גזען.

מאת **ערן הדס**

1

רמדאן הוא חודש הצום של המוסלמים, שבסיומו חוגגים את עיד אל פיטר – חג שבירת הצום. השנה משיק עיד אל פיטר לראש השנה של הלוח העברי. מעבר לכך, חודש הרמדאן הוא גם חודש הסיילים וההנחות במגזר הערבי.

חברת אורנג׳, אולי בניסיון להתנער מהתדמית הפוליטית שדבקה בצבע הכתום, החליטה ללכת לקראת הציבור המוסלמי ולצאת במבצע לכבוד חודש הרמדאן. כל מי שיסמס את המילה ״רמדאן״ באנגלית, לשון המבצע, יקבל 2000 דקות שיחה חינם בלילות החודש. כעבור כמה ימים הפסיקה אורנג׳ את ההצטרפות למבצע. הסיבה: דבר המבצע דלף לכמה פורומים ואתרים באינטרנט, וגם הציבור היהודי החל לסמס עבור ההטבות.

בתקנון המבצע כתוב היה, כי החברה רשאית להפסיק את ההרשמה או לשנות את תנאיה. ובכל זאת נשאלת השאלה: האם פיעמה באורנג׳ התקווה, שמסיבה כלשהי יהודים לא ירצו להשתתף בחגיגה של דקות החינם?

2

הטכנולוגיה משפיעה גם על הדת. כך, למשל, הביאה לנו הקידמה את האתר ״כיפה - מאמינים באינטרנט״, ובו מאגר מידע, בלוגים ועוד בנושא יהדות (kipa.co.il).

באתר מדור שאלות ותשובות לרב, ובכל פעם משיב רב אחר לשאלות הקוראים. אחד הפונים למדור עסק במבצע של אורנג׳: האם מבחינת דיני ממונות אסור, או אינו ראוי, כי יהודים יירשמו למבצע?

השואל זכה לתשובה מהרב יובל שרלו:

"אני מבין שהשאלה כבר לא רלוונטית. לדעתי, רישום היהודים הוא מעשה לא ישר, וזאת משתי סיבות: הן כלפי חברת אורנג׳ והתחזות שווא, והן כלפי שמייא בנכונות להזדהות עם דת אחרת עבור כסף. מעבר לכך, האם זו לא מידה של רדיפת בצע מכוערת?״

אחד המגיבים הקשה:

״זכורה לי שאלה זהה, שנשאלה פה לפני שבועיים והרב שנשאל ענה שמותר״...

השואל השני זכה לתשובה הבאה:

״כבכל שאלה הלכתית יש צדדים לכאן ולכאן. רב מחויב לכתוב את עמדתו, אלא אם כן, יש עמדה מקובלת אחת". ככל הנראה אין חברה סלולארית מקובלת אחת.

3

מה מתכננת הממשלה לחגים? לקראת החגים היהודיים, מתלוננים במשרד התיירות על משרד הפנים, שהקשיח את יחסו לתיירים זרים המגיעים בקבוצות לארץ. סוכן הנסיעות מחויב להעמיד פיקדון, שיהווה ערובה לכך, שאיש מן הקבוצה לא ימצא את הדרך להישאר בארץ, במקום לשוב לחו״ל עם הקבוצה.

במשרד הפנים, לעומת זאת, שוקדים במרץ על תוכנית שתאפשר לגרש מן המדינה משפחות של מהגרי-עבודה, לרבות ילדיהם (אולי תמורת ״פיצוי״ של 3,000 ש״ח למשפחה!). במשרד ראש-הממשלה מבהירים, שהם כנראה לא יתנו יד לתוכנית כזאת, ואת האמת רק ימים יגידו.

אך בהקשר הטכנולוגי, יצא משרד ראש-הממשלה, יחד עם הסוכנות היהודית, בקמפיין לתקופת החגים, שתכליתו - לחזק את פרויקט ״מסע״, שמטרתו לחבר בין יהודים בארצות שונות לישראל. באתר הסוכנות היהודית מופיע הפרויקט תחת הכותרת: ״אסור לאבד את היהודים״. הפרויקט החל במודעות, גם באינטרנט ואפילו בפייסבוק, שנשאו את הכותרת: ״הלך לאיבוד״.

במסיבת עיתונאים שערכו ראשי הפרויקט נאמר, כי מספר היהודים בארצות העולם נמצא ב״צמיחה שלילית״ בשל נישואי-תערובת. ה״איבוד״, עליו הצביע משרד ראש הממשלה, התגלה כהתבוללות בחברה הכללית.

במהרה קמה זעקה מסוימת, שהאשימה את משרד ראש-הממשלה ואת הסוכנות בגזענות נוסח ״אתה בחרתנו״, עקב התנגדותם לנישואין של יהודים עם מי שאינם יהודים. בעקבות זאת, הקמפיין עודן במקצת, אך עדיין מוצג ופועל.

4

לא רק בארץ יש קמפיינים אינטרנטיים. בארה״ב יש משקל רב למה שקרוי ״להיטים ויראליים״, כלומר קטעי וידאו, המופצים באמצעות האינטרנט ומגיעים, תוך זמן קצר, למספר אדיר של אנשים, ממש כמו וירוס (ומכאן השם ויראלי).

אחד הקליפים הויראליים הפופולאריים ביותר לאחרונה, שזכה עד כה בלמעלה מ-10.5 מיליון צפיות, נושא את הכותרת: הדמוגרפיה האיסלמית. הפצת הקטע החלה בחודש מרס השנה, אך בשבועות האחרונים הוא מופץ ביתר שאת ברשתות החברתיות.

בדומה לפרויקט ״מסע״, גם הקמפיין לגבי הדמוגרפיה האיסלמית עוסק בצמיחה שלילית של האוכלוסייה. לדברי היוצרים של הקליפ, מחקרים מראים, כי על-מנת שתרבות תשתמר ולא תיעלם, על החברה להגיע לשיעור ילודה ממוצע של 2.11 ילדים לזוג. היוצרים מונים שורה של מדינות באירופה בהן שיעור הילודה נמוך בהרבה מאותו שיעור גבולי, ולכן המהגרים המוסלמים לאותן מדינות עשויים לגרום ל״שינוי התרבות״ בהן.

בארה״ב, שיעור הילודה הממוצע הוא 1.6 לזוג. אבל כאשר מוסיפים את ההיספאנים (הנחשבים לעניין זה ׳לבנים׳), מגיעים ל-2.11 הנכסף. לכן סיכום הסרטון הוא, שהחברה האמריקאית בקושי מצליחה ״לשמר את תרבותה״.

וכך יוצא, שבעת שארה״ב מונהגת לראשונה בידי נשיא שחור, עובדת מגפת הווירוס הגזעני שעות נוספות, בקובעה, שהשחורים אינם חלק מ״התרבות״ של אמריקה.

שביתת עובדי כללית משלימה

עובדי כללית רפואה משלימה - שירותי הרפואה האלטרנטיבית של קופת חולים כללית, המנוהלים בידי חברת ש.ל.ה. – החליטו לפתוח בשביתה כללית ללא הגבלת זמן מיד אחרי ראש השנה. זה היה הסיכום של האסיפה הכללית של העובדים, שנערכה בשבוע שעבר בסמינר הקיבוצים בתל-אביב. אם לא תחול פריצת דרך במגעים בין הוועד להנהלה, תתקיים השביתה ב-50 המרפאות המשלימות של הכללית.

עובדי כללית משלימה, רובם רופאים ומטפלים ברפואה אלטרנטיבית, מאוגדים במסגרת הארגון "כוח לעובדים". העובדים דורשים חתימה על הסכם עבודה קיבוצי. ההנהלה של ש.ל.ה. מסרבת להכיר בהתארגנות העובדים בטענה, ש"מרבית העובדים אינם תומכים בו", ואינה מקיימת עמו משא-ומתן.

יעל קונש, יו"ר ועד העובדים, אמרה, כי העובדים קיוו שלא יידרשו לשביתה ללא הגבלת זמן, שתשפיע על המטופלים. אך ההנהלה ממשיכה לפגוע בזכות החוקית להתארגן במקום העבודה ומסרבת לנהל מו"מ אחראי ושקול - דבר שממילא תיאלץ לעשות בעתיד.

מפגש נוסף של מכתב השמיניסטים

"אם גם אתם מבינים שהכיבוש והמצור על עזה לא מוסריים; אם גם אתן לא מוכנות לקחת חלק במדיניות הדיכוי וההרג; אם גם אתם חושבים לא להתגייס; אם גם אתן רוצות להשמיע את קולכן ולפעול נגד הכיבוש ובעד השלום - הצטרפו למכתב השמיניסטים החדש" - כך כתבה קבוצה של תלמידים ותלמידות י"ב ומתנדבים בשנות שירות, השוקלים לסרב מטעמי מצפון.

הפגישה של הסרבנים הצעירים זומנה ל-21 בספטמבר במועדון "הגדה השמאלית" בתל-אביב. מטרתה - להתניע פעולת החתמה של סרבנים צעירים, המסרבים לשרת את הכיבוש מטעמי מצפון ומוסר.

ערב התרמה משותף לכל קהילות מהגרי העבודה הנאבקות בגירוש

אירוע סולידריות נגד הגירוש באמצעות ערב התרמה משותף לכל קהילות מהגרי העבודה, יתקיים ביום שישי, 25 בספטמבר, משעה 16:30 בגן לוינסקי ליד התחנה המרכזית בתל-אביב. בתוכנית: הופעות וריקודים, מבחר מאכלים מסורתיים והפעלות ומשחקים לילדים.

פעילים למען זכויות מהגרי עבודה מסרו לקראת האירוע, כי הם ממשיכים במאבק המשותף נגד גירוש עובדים ומשפחותיהם, מבוגרים וילדים. המאבק המשותף יימשך עד שנשיג אזרחות לילדים ויופסקו ציד האדם והגירוש. המאבק מתנהל גם מול חברות כוח האדם, המרוויחות הון עתק מסחיטת דמי תיווך מעובדים חדשים, המשלמים אלפי דולרים, כדי להגיע לישראל. חברות אלו מפעילות לחץ כבד ומתמיד על הממשלה לגרש את העובדים ולהביא אחרים במקומם, כדי שהחברות יוכלו להשתמש שוב באשרות שבידיהן ולסחוט כסף מעובדים נוספים. למימון המאבק הקשה נחוצים משאבים רבים, ולכן נערך האירוע, שכל הכנסותיו קודש למימון המאבק בגירוש העובדים והילדים.

סיוע למסיק הזיתים של הפלסטינים

החלו ההכנות לסיוע לחקלאים הפלסטינים בעת מסיק הזיתים. דובר רבנים לזכויות אדם מסר, כי רוב החקלאים הפלסטינים מעוניינים להתחיל במסיק באמצע אוקטובר. עם זאת, ישנם חקלאים המתחילים במסיק כבר השבוע.

כמו בשנים קודמות, ניתן להירשם לסיוע במסיק בכל ימות השבוע מאמצע אוקטובר ועד לסוף נובמבר. ההרשמה בפנייה טלפונית או בשיגור מסרון אל הרב יחיאל גרינימן 050-2110639 (לא בשבת), ואל זכריה סדה 050-2103982.

האיגודים המקצועיים בבריטניה יחרימו את תוצרת ההתנחלויות

האיגודים המקצועיים הבריטיים, המייצגים 6 מיליון עובדים, החליטו לקרוא להחרמה של תוצרת ההתנחלויות ושל תעשיית הנשק הישראלית. לסיכום זה הוביל דיון סוער בשאלת החרם על סחורות מישראל, שנערך בוועידה של פדרציית האיגודים המקצועיים הבריטיים, שהתקיימה בעיר ליברפול.

הצעת ההחלטה המקורית, שהגישו ראשי איגוד מכבי האש בבריטניה, קראה להפסקת הסחר עם ישראל. היא כללה איסור על ייבוא סחורות מהתנחלויות בלתי-חוקיות בשטחים הכבושים וקידומו של חרם צרכנים על אותן סחורות. איגוד מכבי האש הוא איגוד פעיל מאוד אך קטן למדי. יחד עם זאת, איגודים גדולים במגזר הציבורי הצטרפו לקריאה. ההצעה הייתה בניגוד לעמדתו של המזכ"ל ברנדאן ברבר. לבסוף סוכם על פשרה: לקרוא לחרם על תוצרת ההתנחלויות ועל תעשיית הנשק הישראלית.

הישג לסטודנטים באונ' בית- לחם

שביתת סטודנטים באוניברסיטת בית-לחם, שנמשכה שלושה שבועות בדרישה להורדת שכר הלימוד, נסתיימה בשבוע שעבר בעקבות הסכם שהושג עם ההנהלה.

ראשי האגודה הסבירו, כי העילה לשביתה היא היעדר סיוע ללומדים שאין באפשרותם לשלם שכר לימוד והאפליה כלפי בני אסירים.

מק"י – מחוז ת"א-יפו

ביום ד', 30 בספטמבר, בשעה 20.00

בבית הידידות, אחד העם 70, ת"א

ערב העלאת זיכרונות

על חייו ופעילותו של

יצחק וגנשטיין

בהשתתפות בני המשפחה, חברים וידידים

ת"ד 26205, ת"א 61261, טל' 03-6293944, פקס 03-6297263, info@maki.org.il

אתר מק"י : www.maki.org.il , אתר חד"ש : www.hadash.org.il